

Cirkulärnr: 1991:7
Diariernr: 1991:0035
Handläggare: Gert Alaby
Avdsek: AK
Datum: 1991-01-10
Mottagare: Kommunstyrelsen
Socialnämnden
Rubrik: Kommunala beslut med anledning av
socialdepartementets förfrågan om ädels
konsekvenser

Kommunala beslut med anledning av Socialdepartementets förfrågan om ÄDELS konsekvenser

Socialdepartementet har till kommuner och landsting vid två tillfällen (1990-10-18 och 1990-12-17) sänt ut en förfrågan om vissa uppgifter som skall inrapporteras till socialdepartementet före den 1 februari 1991.

Förutsättningar för kommunens beslut

Vissa delar i Ädelreformen är obligatoriska medan andra är frivilliga. I de obligatoriska delarna får kommunen ett i lag fastlagt ansvar. I de frivilliga delarna ges kommunen en möjlighet att åta sig uppgifter eller träffa överenskommelser med landstinget om avvikelser från en normalmodell eller om ett utvidgat åtagande. Om huvudmännen träffar överenskommelse om att kommunen skall överta skyldigheten att bedriva hemsjukvård i ordinärt boende krävs medgivande från regeringen.

Vissa delar av reformen som betalningsansvaret och hälso- och sjukvårdsansvaret är i lag reglerat som en skyldighet, medan andra delar såsom ansvaret för dagverksamheter är en riktlinje i socialtjänstlagen. En del ansvarsavgränsningar finns i motivskrivningar och riktlinjer i proposition och utskottsutlåtande.

Bestämmelserna om varselperioder i betalningsansvaret är så utformade att en normalbestämmelse gäller om kommun och landsting inte kommer överens om annat.

Dessa skillnader bör beaktas vid kommunens beslut.

Krav på beslutsformuleringar

De beslutsformuleringar som används i kommunerna i samband med reformen bör utformas mot bakgrund av de skilda förutsättningar som gäller för de olika delar av reformen.

I de delar som lagbestämmelser reglerar kommunens skyldighet behöver inte kommunen fatta egna beslut. Där blir det i stället fråga om att lämna underlag för förordningar och för den ekonomiska propositionen.

Då det finns möjligheter att göra avsteg från en i lag fastlagd normalprincip måste särskilt beslut fattas om kommunen vill utnyttja denna möjlighet.

I de delar av reformen där det inte finns någon klart angiven skyldighet men också beträffande exempelvis övertagande av skyldigheten att bedriva hemsjukvård i ordinärt boende finns anledning att träffa avtal mellan kommun och landsting som reglerar förhållandet dem emellan.

Socialdepartementets förfrågan

1 antal vårddagar

a inom betalningsansvar för medicinskt färdigbehandlade i geriatrisk vård

b som skall frånräknas det centralt beräknade antalet vård dagar för medicinskt färdigbehandlade i de fall annan varseltid än normalmodellen tillämpas

2 varseltid i betalningsansvar för medicinskt färdigbehandlade inom geriatrisk vård samt somatisk akutsjukvård om inte normalmodellen följs

3 beteckning på sjukhem och andra vårdinrättningar för långtidssjukvård som skall överföras från landsting till kommun

4 beteckning samt högsta antal platser på vårdinrättningar där betalningsansvar för långtidssjukvård skall tillämpas

5 ersättning per vård dag i betalningsansvar för somatisk långtidssjukvård

6 brutto och nettokostnader för reformen som helhet.

Dessutom skall kostnader för följande delar specificeras.

Verksamhetsansvar för: somatisk långtidssjukvård, annan långtidssjukvård, hemsjukvård, servicebostäder, gruppboende, dagverksamhet, anhörigvård, tekniska hjälpmedel.

Betalningsansvar för: somatisk långtidssjukvård (inkl dagsjukvård), psykiatrisk långtidssjukvård, sjukhusansluten hemsjukvård.

Samverkansavtal samt övrigt

Fastigheter

Kommentarer till beslutspunkter och exempel på beslutsformuleringar

Ett generellt inledande beslut kan exempelvis formuleras på följande sätt.

"xx kommun beslutar att med anledning av Socialdepartementets förfrågan 1990-10-18 samt 1990-12-17 lämna följande uppgifter".

1 Antal vård dagar

Det är här fråga om underlag till den ekonomiska propositionen i en obligatorisk del varför kommunen bör besluta att sända in underlag för den ekonomiska propositionen.

Kommunen kan exempelvis besluta

"att x vård dagar för medicinskt färdigbehandlade inom geriatrisk vård skall läggas till grund för den ekonomiska regleringen" samt

"att y vård dagar för medicinskt färdigbehandlade inom somatisk akutsjukvård skall reduceras från den centralt beräknade volymen till följd av varseltidens lokalt beslutade konstruktion".

2 Varseltider

Det handlar här om en möjlighet att genom egna beslut avvika från en i lag fastställd normalprincip. Om normalprincipen följs behövs inget beslut.

Om normalmodellen inte följs bör kommunen i sitt beslut tydligt ange vilka regler som skall tillämpas i stället. Olika varseltider kan tillämpas inom geriatrisk vård respektive somatisk akutsjukvård.

Ett exempel på beslut kan vara

"att det i lagen om betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård 6 § föreskrivna betalningsansvaret för somatisk akutsjukvård skall inträda xx dagar efter det att landstinget hos kommunen anmält att personen ..... osv enligt texten i 7 §"

Beträffande annan varseltid än den normala i betalningsansvaret enligt 2 § torde beslut inte behöva tas nu. Socialdepartementet efterfrågar inte denna uppgift och val av annan varseltid behöver inte heller få någon självklar inverkan på den ekonomiska regleringen.

3 Sjukhem och andra vårdinrättningar som skall överföras

Uppgifterna gäller en i lagen om överförande av vissa sjukhem och andra vårdinrättningar angiven skyldighet. Lagen ger även kommun och landsting möjlighet att överenskomma om avsteg från skyldigheten resp möjlighet att utvidga kommunens åtagande.

Regeringen skall i förordning fastställa vilka sjukhem och andra vårdinrättningar som skall överföras.

I kommunens beslut bör anges namn, postort samt antal vårdplatser vid det aktuella sjukhemmet.

Ett exempel på ett beslut kan vara

"att föreslå att sjukhemmet x i A-by med z platser från och med den 1 januari 1992 överförs från landstinget a till kommunen b".

4 Vårdinrättningar där kommunerna har betalningsansvar för långtidssjukvård, inkl dagsjukvård.

Regeringen skall i förordning fastställa vid vilka vårdinrättningar detta betalningsansvar skall gälla.

Det kan här vara fråga om enbart slutna somatisk långtidssjukvård samt eventuella dagverksamheter knutna till denna, men i vissa fall även frivilligt betalningsansvar (psykiatri med omvårdnadsinriktning).

Det viktiga är att det för landstingsområdet gemensamt tydligt formuleras vilka platser som omfattas av det kommunala betalningsansvaret för långtidssjukvård.

Eftersom behovet av platser kan variera över tiden och skifta mellan olika kommuner kan inte varje kommun i ett separat beslut nu binda sig för ett visst antal platser. Respektive kommun får i ett senare skede med landstinget komma överens om formerna för samarbete i verksamhetsplanering och eventuellt abonnemangssystem.

Frågans karaktär kräver att kommunerna i ett län samordnar sina beslut i denna del.

Ett exempel på beslutsformulering är

"att överlämna bilagd förteckning över vårdinrättningar med betalningsansvar för långtidssjukvård samt högsta antal vårdplatser vid dessa.

Bilaga

Sjukhemmet xx i y-boda, högst 40 vårdplatser Sjukhuset i z-holm, geriatriska kliniken avdelning 5, högst 20 vårdplatser"

I bilagan anges samtliga vårdinrättningar i länet som skall omfattas av betalningsansvar för långtidssjukvård.

5 Ersättningsnivå i betalningsansvaret för somatisk långtidssjukvård.

Regeringen skall i förordning fastställa dessa ersättningsars storlek. De skall vara lika för kommunerna i respektive landstingsområde.

Kommunen kan exempelvis besluta

"att föreslå att ersättningen i kommunens betalningsansvar för somatisk långtidssjukvård sätts till xx kr per vård dag för år 1992."

Om olika ersättningar skall tillämpas för vårdplatser av olika kvalitet skall detta klart framgå av beslutet.

De kommuner som skall åta sig ett frivilligt betalningsansvar enligt 9 § lagen om kommunens betalningsansvar bör överväga att i detta sammanhang även besluta om vilken ersättning som skall tillämpas i detta betalningsansvar.

När dagsjukvård finns med i betalningsansvaret för somatisk långtidssjukvård bör även beslutet gälla vilken ersättning som skall tillämpas för denna, lämpligen per plats.

6 Kostnader för reformen.

Socialdepartementet begär olika uppgifter om kostnader för reformen i sin förfrågan.

Kommunen bör i sitt beslut ange de kostnader som kommunen anser vara förenade med det nya åtagande som följer av reformen, beräknade på det sätt som anges i förarbeten och i cirkulärskrivelser från kommunförbunden och som överenskommit lokalt. Om det finns olika uppfattningar mellan kommun och landsting bör detta anges i beslutet.

Kommunen kan exempelvis besluta

"att överlämna bilagt underlag för ekonomisk reglering av förändringen av ansvarsfördelningen mellan landsting och kommun inom service och vård till äldre och handikappade."

"att det beträffande xxxx finns skilda uppfattningar om reformens ekonomiska konsekvenser mellan kommunen och landstinget."

Se vidare nedan om tvist.

Övriga frågor

Samverkansavtal m m

De ersättningar som i dag lämnas av landstingen till kommunerna och som har anknytning till de verksamhetsområden som reformen omfattar förutsätts upphöra. Det ekonomiska utrymme som ersättningarna i avtalen motsvarar förutsätts i stället ingå i den ekonomiska regleringen mellan landsting och kommun.

Om det sedan tidigare finns avtal mellan kommun och landsting om uppgiftsfördelning och ekonomiska ersättningar generellt eller för enskilda anläggningar eller verksamheter bör det lokalt övervägas om beslut skall tas i detta sammanhang om förändring av dessa avtal eller uppsägning av dem.

Dessa uppgifter efterfrågas inte av Socialdepartementet, men kommunen binds indirekt genom att beslut tas om det ekonomiska underlaget.

Fastigheter

I det ekonomiska underlaget skall ingå uppgifter om fastigheter. Om kommunen och landstinget tillämpar "normalförfarandet" att ta upp 800:- per kvm bruksarea bör övervägas att fatta ett beslut om att kommunen har för avsikt att av landstinget hyra de aktuella lokalerna under en tre års period.

Om kommunen skall överta fastigheter genom köp bör noteras att det ekonomiska underlaget för detta skall tas med i den centrala ekonomiska regleringen. Även i detta fall bör övervägas att fatta beslut om övertagande som motsvarar det ekonomiska underlag som skall tas med i den centrala ekonomiska regleringen.

Hemsjukvårdsansvaret och tekniska hjälpmedel

Socialdepartementet efterfrågar inte nu uppgift om kommunen har för avsikt att överta skyldigheten att erbjuda hemsjukvård i ordinärt boende eller vilken uppgiftsfördelning som skall tillämpas beträffande tekniska hjälpmedel. Ställningstagandet till de ekonomiska uppgifterna förutsätter emellertid att kommunen tar ställning även i denna del.

Kommunen bör därför i förekommande fall besluta

"att hos regeringen begära att kommunen får överta skyldigheten enligt 18 § 3 stycket i hälso- och sjukvårdslagen att erbjuda dem som vistas i kommunen hälso- och sjukvård i hemmet".

Ett sådant beslut förutsätter att avtal om uppgiftsfördelningen i denna del av hälso- och sjukvården träffats mellan kommun och landsting. Avtalet samt beslutet bör sändas till Socialdepartementet.

Beträffande tekniska hjälpmedel bör övervägas att ta ställning till vilken uppgiftsfördelning som skall tillämpas mellan kommun och landsting i hjälpmedelsverksamheten.

Särskilda boendeformer/bostäder och dagverksamheter

Socialdepartementet efterfrågar inte uppgift om vilka gruppboenden, servicehus med förstärkt hemsjukvård och liknande samt dagverksamheter som skall överföras till kommunen.

Även inom dessa områden kommer emellertid kommunen att genom de ekonomiska underlaget indirekt ta ställning till överförandet.

Frivilligt betalningsansvar

Lagen om kommunalt betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård ger även huvudmännen möjlighet att träffa överenskommelse om att införa betalningsansvar för sjukhusansluten hemsjukvård samt för psykiatrisk långtidssjukvård med huvudsaklig omvårdnadsinriktning.

Huvudmännen kan själva komma överens om villkoren för ett sådant betalningsansvar. Socialdepartementet efterfrågar inte uppgifter om dessa villkor.

Eftersom kommunen nu tar ställning till den ekonomiska omfattningen av reformen kan det finnas skäl att nu även fatta beslut om villkoren för ett eventuellt frivilligt betalningsansvar enligt 9 § i lagen om betalningsansvar.

Övriga avtal

Vid sidan av de nämnda besluten kan det i samband med övriga beslut om reformen även vara aktuellt att besluta om avtal om tjänsteköp för sjukhemstjänster från annan kommun samt eventuella andra avtal.

Tvister

Om det i fråga om vilka verksamheter som skall överföras med verksamhetsansvar respektive omfattas av betalningsansvar liksom beträffande de ekonomiska konsekvenserna av reformen föreligger olika uppfattning mellan kommun och landsting kan frågan föras till delegationen för överförande av lokala sjukhem m.m.

Om tvist föreligger kan kommunen i sitt beslut ange vari tvisten består och besluta

"att till delegationen för överförande av lokala sjukhem m.m. föra frågan om ...."

Blanketter

Observera att kommunen vid inrapporteringen till Socialdepartementet skall använda de blanketter som sänts ut från Socialdepartementet 1990-10-18 och 1990-12-17.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Allmän kommunalpolitik

Karl Knutsson

Gert Alaby